

Civil szervezetek felszámolási eljárással való megszűnése

Folytatjuk a civil szervezetek jogutód nélküli megszűnését eredményező eljárások bemutatását a felszámolási eljárás ismertetésével.

Civil szervezetek, egyesületek, alapítványok esetében a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 1991. évi XLIX. törvényt, valamint az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényt (Civil törvény) kell alkalmaznunk.

A felszámolási eljárás lefolytatására a civil szervezetet nyilvántartó bíróság illetékes.

A felszámolási eljárás általános jellemzői

A felszámolási eljárás olyan gazdálkodó (civil) szervezettel szemben folytatható le, amely esedékességkor nem tudott vagy előre láthatóan nem tud a hitelezőivel szemben fennálló fizetési kötelezettségének eleget tenni, és az eljárás – jellemzően – a civil szervezet jogutód nélküli megszüntetésével, vagyonának – meghatározott sorrend szerint – a hitelezők közötti felosztásával zárul. Erre tekintettel a felszámolás megindulásától kezdődően az alapítvány, vagy egyesület vagyonának kezelését az adóstól független, a bíróság által kirendelt harmadik személy, a felszámoló jogkörébe kerül, megszüntetve vagy bizonyos körben felfüggesztve az adós szervezet, illetve annak vezetőinek jogait.

A felszámolási eljárás jellemzően három szakaszból áll:

1. Az első szakaszban az **eljárás megindítása**, mely két módon indulhat meg vagy az arra jogosultak – adós, hitelező, végelszámoló – kérelmére; vagy hivatalból a bíróság, büntetőügyben eljáró bíróság – értesítése alapján. Hivatalból rendeli el a bíróság az adós felszámolását, amennyiben az adós csődeljárásában csődegyezség nem jött létre, vagy az a jogszabályokban foglaltaknak nem felelt meg.

Ebben a szakaszban történik – a kérelemre indult eljárásokban – az **adós fizetéseképtelenségének bíróság által történő vizsgálata**, amely a felszámolás iránti kérelem benyújtásától a fizetéseképtelenséget megállapító végzés jogerőre emelkedéséig tart. A megkeresésre, illetve hivatalból induló felszámolási eljárások esetén ez a szakasz nagyon rövid, lényegében csak az **adós felszámolásának elrendeléséből** áll, s az adós fizetéseképtelenségét érdemben már nem kell vizsgálnia a bíróságnak.

A civil szervezet fizetéseképtelenségét akkor állapítja meg a bíróság, ha a civil szervezet szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő hatvan napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólítására sem teljesítette. Vitatott követelés esetén csak peres eljárás folytatható le a felek között.

Fizetéseképtelenség nem állapítható meg, ha a civil szervezet nem vitatott vagy elismert tartozását meghaladóan állami vagy önkormányzati szerv felé nem vitatott vagy elismert követelése áll fenn költségvetési támogatási jogviszony keretében.

A felszámolási eljárás elrendelésekor a civil szervezet köteles haladéktalanul elkülöníteni az eljárás dologi és személyi ráfordításait fedező összeget.

A felszámolási eljárás során a bíróság az adós kérelmére a tartozás kiegyenlítésére legfeljebb 45 napos határidőt engedélyezhet. Ha az adós a tartozását kiegyenlíti, és a hitelező a kérelmétől eláll, a bíróság a felszámolási eljárást megszünteti.

Amennyiben a bíróság az adós fizetéseképtelenségét megállapítja, mert

a) az adós szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette, vagy

b) az adós a jogerős bírósági határozatban, fizetési meghagyásban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki

a civil szervezet kérelmére a korábban leírt 45 napos fizetési határidő biztosításának alkalmazása helyett a bíróság legfeljebb 90 napos fizetési haladékot adhat és egyben reorganizációs terv készítését rendeli el. A bíróság a fizetéseképtelenséget megállapítja, ha a civil szervezet a határidő leteltekor a reorganizációs tervet nem nyújtja be vagy ahhoz nem csatolja a hitelezőkkel kötött megállapodást az adósságok rendezéséről, továbbá a vagyonihiány és forráshiány megszüntetésére a civil szervezet döntéshozó szerve által hozott döntéseket. Ilyen időtartamú halasztásra legfeljebb háromévenként, de egy eljárásban egy alkalommal kerülhet sor.

2. A második szakasz a fizetéseképtelenséget megállapító jogerős végzés közzétételével induló **tényleges felszámolás szakasza**, melyben a felszámoló tevékenysége a meghatározó és a bíróságnak alapvetően a törvényes követelmények betartását ellenőrző szerepe van. A fizetéseképtelenséget megállapító végzés jogerőre emelkedését követően a bíróság haladéktalanul kirendeli az adós felszámolóját, és végzést tesz közzé a – Országos Bírósági Hivatal által működtetett – internetes felületen az adós felszámolásának elrendeléséről.

A hitelezőknek az adóssal szemben fennálló követeléseiket a felszámolást elrendelő végzés közzétételét követő 40 napon belül be kell jelenteniük a felszámolónak, aki azokat nyilvántartásba veszi és besorolja.

A felszámoló mulasztásával vagy intézkedésével szemben a felek kifogást terjeszthetnek elő a bíróságnál.

A felszámoló felméri az adós vagyoni helyzetét és a vele szemben támasztott követeléseket, majd ezt követően az adós követeléseit, igényeit érvényesíti, és a vagyont értékesíti.

A felszámolást elrendelő végzés közzétételét követő 40 nap eltelte után, a felszámolási zárómérleg benyújtásáig az adós és a hitelezők bármikor köthetnek egyezséget, amelyet be kell nyújtaniuk a bíróságra jóváhagyás végett.

Ha az eljárás során az adós valamennyi nyilvántartásba vett, elismert vagy nem vitatott tartozását megfizeti, a vitatott követelésekre, továbbá a felszámoló díjának megfizetésére pedig biztosítékot nyújt, a bíróság a felszámolási eljárást megszünteti.

Ha a felszámolási eljárás során az adós és a hitelezők között nem jön létre egyezség és a hitelezők követeléseinek kielégítésére sem került sor, a bíróság a felszámoló kérelmére az általa benyújtott felszámolási zárómérleg és vagyonfelosztási javaslat alapján végzéssel határoz a felszámolási eljárás befejezéséről, az adós megszüntetéséről, a költségek viseléséről, a felszámoló díjazásáról és a hitelezői követelések (részbeni) kielégítéséről.

3. A harmadik szakasz az **eljárás befejezésének szakasza**, melyben a bíróság a felszámoló által beterjesztett felszámolási zárómérleget és vagyonfelosztási javaslatot elbírálja, egyidejűleg dönt az adós megszüntetéséről, a felszámolás befejezéséről és az ezzel kapcsolatban szükséges intézkedésekről.

A felszámolási eljárás, mint bírósági eljárás az eljárást befejező végzés jogerőre emelkedésével szűnik meg.

A civil szervezet elnevezésében a felszámolás alatt (rövidített névben az „f.a.”) toldatot a felszámolási eljárás elrendelését és jogerős befejezését a nyilvántartásban is fel kell tüntetni. A nyilvántartásba be kell jegyezni az eljárás nevét, kezdő, illetve befejező időpontját, továbbá a vagyonfelügyelőre vagy felszámolóra vonatkozó adatokat (név, lakóhely, jogi személy esetén székhely, levelezési cím).

A civil szervezetnek a felszámolás körébe tartozó vagyonából a tartozásokat a következő sorrend figyelembevételével kell kielégíteni:

- a) a felszámolás költségei, (mint pl. - adóst terhelő munkabér és egyéb bérjellegű juttatások, munkaviszony megszűnésekor járó végkielégítés; - a felszámolás kezdő időpontja után az adós civil szervezet tevékenységének ésszerű befejezésével, továbbá vagyonának megőrzésével kapcsolatos költségek, - a vagyon értékesítésével és a követelések érvényesítésével kapcsolatos igazolt költségek; - a felszámolással kapcsolatos bírósági és hatósági eljárások során felmerült, a gazdálkodó szervezetet terhelő költségek; - az adós iratanyagának rendezésével, elhelyezésével és őrzésével kapcsolatos költségek;
- b) a felszámolás kezdő időpontja előtt zálogjoggal biztosított követeléseknek ki nem elégített része
- c) a gazdálkodó szervezetet terhelő tartásdíj, életjáradék, kártérítési járadék, bányászati keresetkiegészítés, továbbá a mezőgazdasági szövetkezet tagja részére a háztáji föld vagy termény helyett adott pénzbeli juttatás, amely a jogosultat élete végéig megilleti,
- d) magánszemély nem gazdasági tevékenységből eredő más követelése (így különösen a hibás teljesítésből, a kártérítésből, sérelemdíjból eredő követelések,
- e) a társadalombiztosítási alapok javára fennálló tartozások, az adók,
- f) egyéb követelések.

A jogutód nélkül megszűnt civil szervezet fennmaradt pénzbeli vagyona, a létesítő okirat eltérő rendelkezése, valamint – alapítvány esetében – az alapító eltérő rendelkezése hiányában a civil szervezetek támogatására való felhasználás céljából a Nemzeti Együttműködési Alapot illeti meg. A vagyon felhasználására vonatkozó adatokat a Civil Információs Portálon nyilvánosságra kell hozni.

A civil szervezet felszámolási eljárása befejeztével a megszűnt civil szervezet létesítő okirat vagy jogszabály eltérő rendelkezése, illetve – alapítvány esetében – az alapító eltérő rendelkezése hiányában megmaradt nem pénzbeli vagyonáról a végelszámoló, illetve a felszámoló kimutatást készít, amelyet megküld a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsa részére. A Tanács gondoskodik a nem pénzben rendelkezésre álló vagyona vonatkozó pályázati eljárás lefolytatásáról.

A nem pénzbeli vagyont a bíróság a felszámolónak, a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsához tett bejelentését követően, a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsa által kijelölt kollégium döntése alapján meghirdetett és elbírált, nyilvános pályázaton nyertes civil szervezet részére történő tulajdonba adásra vonatkozó javaslata figyelembevételével – civil szervezet tulajdonába adja.

Amennyiben felszámolónak a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsához tett bejelentésétől számított – 6 hónapon belül nem vezet eredményre, a bíróság – a felszámolónak az eljárás sikertelenségéről tett bejelentését követően – a vagyont az állam tulajdonába adja, az állami tulajdonosi joggyakorló számára történő vagyonátadással összefüggő intézkedéseket a felszámoló teszi meg.